

verbeelden van uwe gunst en zuivere genegenheid ontbreeken mogt, zoo glinsterense van het vuur van 't goud, en blinken van den sneeuw der perlen.

Ik geloove dat den Heyligen Xavier, wanneer hy sig daar meê op het beste sal opschikken, sig aan het Hemels Hof sal vertoonen, en tegen ieder Heilig, als met een Heilige verwaandheid seggen: *Hic me Vestibus cliens mea, Lusitania Regina, comexit*, met dese kleederen heeft mijn Vriendinne, de Koninginne van Portugaal, my opgeschikt.

'T was niet genoeg, Uwen Heilig met verscheiden couleuren op te schikken; maar gy selver woud de couleur van Uwen Heilig dragen: want wy weten, dat gy beloften gedaan hebt, gedurende den tijd van een jaar geen zyde te dragen, van een andere couleur, als die gene was, waar mede de Zonne van het Oosten, te weeten den Heiligen Xavier, terwijlze de eclipsis van een sterflijk lichaam verdragen moest, de stralen van sijn deugd verborg en doode, om sig selven tot de elende van dit leven bequaam te maken: alleen hebt gy 'er de vermenginge van Wit willen byvoegen, tot een teeken van de Maagdelyke suiverheid van de Ziele van Xavier, en van u Majesteit.

Laat Lissabon, indiens kan, op tellen de heilige Pelgrimagien, met de welke uwe Majesteit binnen den tijd van een jaar, de Kerken en Autaren van uwen Heilig zoo needrig en devoot, bezoekt; aan wiens Beeltenis u Majesteit haar opofferd; gevende de heerlijkste schatten van het Oosten, aan de Apostelen van het selve Oosten: hebbende de voorschreven Juweelen boven dien het geluk, van door de de eigen handen van uwe Koninglyke Majesteit, zelfs geplaat en geschikt te worden.

Van de tien Vrydagen, die uwe Majesteit ieder jaar aan den dienst van den Heiligen Xavier toe-eigend, wil ick niet eens spreken; maar wat sal ik seggen van die teedere affectie, liefde en genegenheid, die al de wereld in u Majesteit ontdekt, zoo dikwils als de selve van den Heilige Xavier komt te spreken. Alle de gene die het geluk hebben, van in den byzonderen ommegang van uwe Majesteit toegelaten te zyn, weeten hoe dikwils, en met hoe veel goede gratie u Majesteit de discoursen op haar beminden Xavier doet vallen. Zoo ras word hy niet genoemd, of u tonge spreekt niet alleen door woorden, maar u gedaante door sijn couleur, u oogen door haar vuur, u boesem door sijn verheffinge, en u hert door sijn beweginge, spreken met zulken hevigheid; dat het schijnd dat uwe Majesteit daar door zoo wel aan het oog, als op een ander maniere aan de ooren van

die gene vertoond word, die u hooren, en met eenen sien, hoe dikwils u Majesteit in tranen schijnd te smelten, door u wonderlyke over een komste van genegeheid en affectie met onsen Heilig.

'T gebeurde dat in een van dese 't famen spraken, tot de welke twee Religieuse geadmitteert waren. den Heiligen Xavier volgens gewoonte het voorwerp van dit discours was, en dat U Majesteit, die juist besig was met de wonderbaarlykste genesinge te lesen de welke voor eenige jaren in een ogenblik, door de handen van desen Wonderwerker van het Oosten gedaen was, aan eene Anna Maria Lambrina, zynde een Roomsche Dame; dat segge ik, uwe Majesteit, met een innerlyke vreugden vergenoegen aangedaan, en die sake begeerende mee te deelen; die Historie op 't nieuw hervatte, en de selve van aanvang tot het einde volkomen uit las, niet tegenstaande dit een volslagen uur duurde; sonder dat 'er U Majesteit het minste verdriet in kreeg, of sonder eens te rusten, uytgezonderd, wanneer U Majesteit van tyd tot tyd door haar amoureuse verlugtingen gestoort wierd; waar door gy sulken vuur in uwe toehoorders quamt te ontfeken, dat sy sig nauwelyk van weenen konden onthouden. Ik geloove dat dit de eerste maal is geweest, dat den nedrigen Xavier vermaak heeft geschept van sig te hooren prysen, en dat hem dese lofuytingen daarom behaagd hebben, om datse uyt den mond van Uwe Majesteit voortquamen.

U Majesteit, als een seer godvrugtige moeder, heeft door het geven van desen beminden naam, dese liede liefde een ieder van haar kinderen ingeboesemd, zynde onse Doorlugtige Princen: die alle beide U Majesteit hierin soo gelukkig navolgen, datse nauwlyks een woord kunnen spreken, voor datse al stamelende, den Heylig van haar Moeder, dat is, den Heyligen Xavier, konnen seggen. Daar en boven weetense het beeld van desen Heylig, van alle andere te onderscheyden, zynde gewend het selve met duysend innocente kuffien te vereeren.

Ik ga met opset de andere personen van U Majesteits Huys en Familie voor by; welke weten dat het eenigste middel om haar Meestresse te behagen, en desselfs goede gunst te verkrygen, is de Godvrugtigheyt van Uwe Meijesteit na te volgen: zynde dit zoo wel by het Hof, als in de Stadt, een kennelyke zaak, dat by aldien men in eenige zake by U Majesteit vorderen wil, men geen ander voorspraak als den Heyligen Xavier van noden heeft.

Soo grooten liefde kon onmogelyk in eene Stadt beslooten blyven, maar heeft sig alreeds over den Tagus uytgespreyd.

U Majesteit Beja tot het Toneel van haar mildadigheyt verkoozen hebbende; ten deele door haar eigen yver, ten deele door de godvrugtige begeerte der Inwoonders daar toe toe zynde aangeset, zoo heeft de selve aldaar, ter eeren van haren Heilig, een heerlyk Huys, op haar eigen kosten gebouwd, en rykelyk opgeschikt.

Maar waarom segge ik, dat eene Stadt te nauw is, om de liefde die gy voor uwen Heylig hebt in sig te sluyten; daar een geheel Koningryk niet bequaam is, om de selve te bevatten.

Wat Hof is 'er in de gansche Christenheid, hoe groot het selve sou mogen wesen, daar Uwe Majesteit (ik bedien my van haar eigen woorden) de aangename en kragtige bescherminge van desen seer beminnden Heilig ingevoerd? Getuyge Weenen in Oostenryck, Madrid in Spanjen, Warschouw in Polen, Parma in Italiën; en eindelyk geheel Duytsland, het welke hoe fier het ook sou mogen wesen, sig egter beroemd de wieg van Uwe Majesteit geweest te zyn, en de verrykt door de talryke voortqueeking van U doorlugtige Familie. In alle dese plaatsen heeft Uwe Majesteit de liefde tot den Heyligen Xavier zodanig ontstooken, dat 'er by na geen brieven van daan komen, die niet met den lof van desen Heilig vervuld zyn.

U Majesteit is, volgens haar eigen bekenenis de eerste, die bequaam ende verpligt, naa zoo veel nieuwe ondervindingen, te bekennen was, dat de liefde van den Heyligen Xavier voor Uwe Majesteit niet minder is, als die van Uwe Majesteit voor desen Heilig.

Indien de weldaden een ontwyfelbaar bewys van liefde zyn, zoo heeft den Heyligen Xavier U Majesteit zoo grooten getal mee gedeeld, dat die te willen optellen, men een gansch volumen beschryven sou moeten.

Maar U Majesteit, die niet min erkennende als godvrugtig is, sou even wel niet kunnen toelaten, die alle met stillwygen voor by te gaan; insonderheyd om dat 'er de eere van den Heyligen Xavier aangelegen is: den welken men weet dat een weldoender is van alle die hem dienen, en een mildadigen vergelder van alle de eerbewysingen die men hem komt aan te doen.

'T is dan door de goedheid van den Heyligen Xavier, dat Uwe Majesteit gelukkig van drie Soonen den eenen agter den anderen bevalen is. Dit word niet alleen erkend van my, en van het gansche Koningryk, maar ook van Uwe Majesteit selve. Want U Majesteit breng

144 Nieuwe Historische Reisbeschryvinge van
brengt sig wel te binnen, 't geen haar prophetifc geeft haar voorfey-
de, wanneer uwe Majesteit vol van geloof, in het midden van de
aangenaamfte vrend des herten, voor de eerfte maal de Heylige Bonnet
van onfen Xavier op haar Koninglyhe hoofd fette, die eenigen tyd van
te vooren van Goa was gebracht: sijnde na de allernauwkeurigfte uit-
rekening, juft negen maanden van te vooren, eer dat u Majesteit
den eerften Erfgenaam van de Kroon ter wereld bragt, de onfeylbaar-
heyd van de uitkomfte, de waarheyd van de voorfegginge bevestigen-
de. 'T is waar, den Hemel had het regt van hem weer om te eyschen;
en by aldien hy het gedaan heeft, foo is het maar alleen gefchied, om
dese tedere plant in syn eerfte bloefem afgeplukt, met zoo veel te meer
vrugten te recompenferen.

De zaak gebeurde op die manier, daar quam een tweede Zoon te
voorfchijn, door den felven Xavier gegeven, en kort daar naa een
derde Zoon, die uwe Majesteit om meer als eene reden, van gelyken
aan de weldaad van den Heiligen Xavier verfhuldigd;

Een gefprek dat uwe Majesteit diesaangaande op zeekeren tijd ge-
houden heeft, doet ons gelooven dat uwen Heilig, u daar van be-
beloften gedaan, en fijn woord in 't byfonder gegeven heeft. Want
langen tijd van te vooren had had u Majesteit verzeekerd, zonder de
minften blijk van twyffeling, dat wanneer de tien weeken vervuld
waren, van welke u Majesteit de Vrydagen aan den Heiligen Xavier
had toege-eigend, de felve als dan van een Zoon zou bevrugt wor-
den: hebbende de uitkomfte van gelyken de waarheid van dese voor-
zegginge bevestigd.

En om te befluiten, zoo zal ik eindigen ter plaatfe daar ik begon-
nen heb.

Het behage dan, verzoek ik nogmaals, u Majesteit, uwen Xavier
voor de hare aan te nemen, die reeds ten eenemaal de uwe is. Want
gelyk uwe Majesteit sig ten eenemaal aan den dienft van den Heiligen
Xavier overgeeft, zoo doet hy ook fijn uitterfte beft om u
Majesteit te behagen en dienft te doen. U Majesteit doet
haar beft om hem door haar onderdaanigheid te overwin-
nen; en hy, om door syn gunft bewysingen den prys te behalen:
maar de uitkomfte is gedurig tot avantagie van beide de partijen, dat
is, zoo wel tot voordeel van de overwonne, als van den overwinnaar:
want de liefde is altyd triumphant aan beyde fyden.

Defen ftryd, die gedurig met laurieren gekroond word, onder-
houd den Oorlog zoodanig, en baard fulke aardige wiffelbeurten in
de

de gevegten tuffen den Heiligen Xavier, en tuffen uwe Majesteit, dat fy uwe Majesteit verbind aan Xavier, en Xavier aan uwe Majesteit, als twee gelukkige gevangens door onverbreekelyke banden, in 't middelpunt van de Goddelyke liefde, vast gehouden.

T besluit van dit vertoog bestond in dese bede: dat het Haar Majesteit geliefde, haar gunst bewysingen tegens de Jesuiten van de Provincie van Brazil te continueren, en de selve in haar Moederlyke bescherminge te nemen: weetende hy geen kragtiger voorspraak te verfinnen, om 't geen hy begeerde te verkrygen, als die van haren nooit volpresen Heilig.

Is 't mogelyk dat iemand / in de tegenwoordigheit van een eerbare / deugtsame / en godtzugtige persoon / laat staan van een Koninginne / sulken taal kan boeren; sonder van openlyke bedzygerie / helligschendinge / en godloosheid verdagt te zyn! Dooz my / indien ik 'er de betwysstukken niet van in handen had / ik soude swarigheid maken / van te gelooven // dat sulke of diergelyke in de gedagten van eenig rebelyk mensch vallen konden: ja ik soude getwysfeld hebben / of men dese dingen de geseide Heeren niet ten onrechte en ter quader troutwe had te last gelegd. Dingen die zoo buftenspoorig zyn / datse niet anders als van quiten / bedzygers / en godberloochenaazs voorsz konnen komen; indiens andersins selver tweten waarse seggen / en niet sot en blind genoesg zyn / om 't geense seggen vooz waazheid aan te zien.

Maaz ziet hier een derde staaltsje van den Vader Vieira, in het welcke H Ed. geen minder buftenspoorigheden ontmoeten sal / als in het eerste / mer dit onderscheid nochtans / dat dit laaste syn opstigt op den Zoon heeft / gelyk het eerste syn opzigt op de Moeder had.

Een derde Voorbeeld niet minder buftenspoorig als de eerste.

De gedagte / van dat de Koninginne / dooz de boozsprak van den Heiligen Fabler / sou swanger worden / en een Zoon gebaren / had al te sterken indruk op het gemoet van den Vader Vieira gehad / dat hy van dat eerste oogenblik aan niet syn kragten sou hebben ingespannen / om duifend wonderen van een kind dat op sulken wonderbaarlyken wyse sou gebooren worden te versinnen. Want anders hoe was het mogelyk / dat men van een kind / 't welk den ouderdom van agtien dagen nog niet bereikt hadde / en waaz van men by gebolge niet anders had te seggen / als dat het in de wereld gekomen was / om de selve aanstonds weer te verlaten / zoo veel dingen sou hebben wooten te vertellen; waaz van de valsheid eer sou hebben gebleken / als dat mense had konnen verhalen.

En waazlyk wy souden het de moeite niet waazdig hebben geagt / om 'er selwes anders van te seggen / ten waaz den geseiden Vieira Hoog-gemelten Prins niet tot de Regeeringe van het Gheheelal gedestineert

neert hadde; en vreesende / dat het geen hy diesaangaande versonnen had / mogt verlooren gaan / hem in weerwil van de dood noch had willen doen heerschen.

Indien ik de Historie van desen Prins / volgens het verhaal dat 'er Pater Vieira van deed / wilde beschryven / zoude ik genoodzaakt zijn / een reeks van meer als vyf honderd jaren op te tellen / en dan syn Regeeringe te vervolgen tot ik weet niet hoe veel eeuwen : maar waar toe zou veel werks ober de bloet gehaald.

Maar gemerkt nochtans onsen Auteur syn stellinge houdt op sekerere openbaringe / die in dese laatste tyden byna als een Evangelie dooz de gansche Natie is aangenomen / insonderheid dooz de Geleerde / zynde byna geen Schryver / 't sy Theologant / of Historie Schryver / die sedert eentge jaren is booz den dag gekomen / die 'er niet wyllooptig van gesproken / en die zaak als een ontwisfelbare waarheid onderstelt heeft ; en dat de selve een voorsegginge bezeypt / die sekerlyk in onse dagen / Indiese anders ooit verbuuld sou worden : zou is het eenigzins noodzakelyk / die zaak wat berder op te halen / om datse tot de zaken van Portugaal zou grooten relatie heeft.

Openbaringe aan Alphonfus de Eerste.

Men pretendeert dan dat dese openbaringe geschied sou syn aan Alphonfus Henricus / eerste Koning van Portugaal / 's abonds van te vooren / eer dat hy 's anderen daags den Koninglyken Oetel ontfing / zynde den dag van Sint Jacob / Anno 1134.

Desen Dozt zynde gelegerd op het Slagveld van Ourique / met een hand vol Portugiesen tegen vyf Koningen / die een Leger van vier honderd duisend Mooren hadden / zou als 'er de allerbescheidenste van spreekten ; en bedenkende wat hem des anderen daags te doen stond / wanneer hy sekerlyk slag moest lederen : zou begon hy in den slaap te vallen / en verbeelde zig dat hy een oud Man sag tot hem komen / die tot hem seide ; dat hy goeden moed soude hebben , en dat hy de overwinninge op de ongelovige behalen sou.

Ondertussen dat hy nog in desen droom was / wterd hy opgetwekt / en men seide hem / dat 'er een oud Man buiten de Tent was / die hem spreekten moest. Men liet hem binnen komen / en de Prins erkende / dat het de selve was die hy in syn droom gezien had : en men behond dat het een Heremit was / die daar omtrant een streng leven in een Hut leidde.

Desen Heremit sprak hem de selve moet in / die hem van te vooren gegeven was / maar hy boegde daar hy ; dat God de oogen van syn ontferminge geopend , en op syn Zaat geslagen had , tot op het seftiende gellagt , in het welke syn afkomste seer soude verminderd worden (in qua attenuabitur proles tua) maar na dat de selve zoude verminderd zyn , zo soude de Heere die weer genadig aansien. Doozt gelaste hy hem / dat wanneer hy in dese eigenste nagt de klokke van syn Heremitagie soude hooren , hy dan soude opstaan , en alleen na buiten gaan.

Alphonfus hebbende gedaan 't geen hem belast was / wierd tegen het Oosten een ligt gewaaz / het welke van tijd tot tijd grooter wierd / en terwyl hy bezig was met dat te beschouwen / zag hy een kruis helderder als de Sonne / by het welke onsen Saligmaker / bergeselschap met een groot getal jongelingen / in witte kleederen / die hy door Engelen aansag.

Alphonfus / zig beklagende over dit boozbal / selde tot Onsen Saligmaker / waarom hy niet veel liever aan de ongeloofige verscheenen was ; en dat het schein of hy alleen gekomen was , om het geloof van iemand te vermeerren , die alreeds geloofde.

Den Saligmaker antwoorde / dat hy niet gekomen was , om syn geloof te vermeerren , maar om hem tot de Baraille tegen de ongeloofige aan te moedigen , hem gelastende dat hy den Koninglyken Tytel aan sou nemen , die hem den volgende dag van syn Volk sou gegeven worden. Want , vervolgde onsen Saligmaker / ik ben die gene die de Keiser en Koningryken verheft ende verneederd , en ik wil my een Ryk in uen in uwen Zaden u bevestigen , op dat myn Naam , tot aan het einde der aarde bekend worde , &c.

Dit verhaal / maaz by wyloopiger / en met omstandigheden bergeselschap / die tot ons tegenwoozdige oogmerk geen relatie hebben / is begrepen in seker Geschift / door Alphonfus onderteekend / en door verscheide Prelaten / als getuigen van dese onderteekeninge. Men segd / dat Alphonfus het selde met Eede heeft bevestigd / derzeten jaren na dat hy dese verschyninge gehad heeft : maaz dat het verbozen is gehouden / en dat 'er in vier honderd jaren geen mensche van is gemaakt : hoewel men naderhand gepretendeert heeft / dat eenige duistere trekken van het onderwerp van dese Historie in sommige oude Schrybers gebonden wierden / insonderheid in den vermaazden Poët Camoens , die waazlyk iers heeft dat daaz na geslcht / en byna met de selve woozden / als de klage van Alphonfus uitzukt : inboegen dat men reden heeft te gelooven / dat of den Poët dese vertellinge uit het Geschift / of den Auteur van het Geschift de selve uit den Poët genomen heeft.

Dit Geschift wierd eindelijk in den jare 1596. weer gebonden / in het Register van het vermaazde Klooster van Alcobaca , gestigt door van verdenselven Koning ; en daaz wierd een Copie van na Madrid gescheidene sonden / om dat Philippus de Tweede doen ter tijd Meester van Portugaal was : en het wierd met een sonderlinge byzug van de Spanjaazden aangenomen / alzo het seheen / haaz een Goddelijk Rege tot Portugaal te geben. Want wat opregten Spanjaazd sou in die tijd niet gedagt hebben / dat Philippus de Tweede de persoon was / die in dese boozsegginge beloofd wierd / en door de Goddelijke voozienigheid zoo veel eeuwen van te vooren gedestineert was / om het gebrek van het Geslagte van Alphonfus te suppleeren ; het

welke in syn tyd zoo grooten verminderinge had uitgestaan / dat Sebastiaan / zynde de seftende Koning / de laaste van de Mannelijke Afkomst was. Want of wel syn Oom / de Cardinaal Hendrik / hem als seventiende Koning succedeerde : zoo was doch dese zoo oud / en dede gedurende syn Regeeringe / die noch seer hoort was / niet anders / als dat hy de Kroon van Portugaal maaz te meer op Philippus de Tweede bevestigde. Ook was dese verminderinge van de Koninklijke Familie te aanmerkelyker / dat van tien Soonen van den Koning Emanuel / van de welke ses tot een mannelijken ouderdom quamen / by het overlyden van Hendrik / geen een wertige Pazaat van het Mannelijke Geslagt was. Zoo dat het voornoemde Geschyft zoo handtafelyk in faueur van Philippus de Tweede scheen te zyn / dat niet een eenige Spanjaard desselfs autoriteit in twyfel trok. Maar Schrybers / van de welke men een groot getal sou konnen noemen / sagen die zaak als sonder tegenspraak aan / en men maakten 'er selfs een groot gebruik van in het fameuse verschil / dat ober den voorszangt tusschen den Koning van Frankryk en Spanjen geresen was / tot zoo bezre dat Valdes , die op ordje van den Catholijken Koning een Traaet at de Dignitate Regum , dat is / van de waardigheid der Koningen , geschreven heeft / 't welk aan den Paus wserd overgeleverd / seer fierk op dit argument aandringd / dat syn Meester Koning van Portugaal was ; welk Koninkryk / zoo als hy segd / van een Goddelijke instelling is ; allegerende ten voorszreben einde de autoriteit van boven gemelte Geschyft / van het welke hy een Copte te voorszynen byagt.

Maaz als naderhand de Portugiesen / in den jare 1640. het jok van de Spanjaarden begonnen af te werpen / en de geselde voorszegginge tegen de Spanjaarden selfs te gebuiken ; aantwssende dat Johannes , Hertog van Bragança , de persoon was die daaz dooz beteekend wierd / zoo veranderden de Spanjaarden van toon / en begonnen de autoriteit van dit Geschyft in twyfel te trekken.

En eindelyk van de Spanjaarden in twyfel getrokken.

Om datse eventwel de autoriteit van dit Geschyft zoo dikwils erkend hadden / zoo ontkendense wel niet erpesselyk / dat het selve van zoo ouden datum syn konde / als het scheen te gelphen ; maaz se seiden dat het selve een konstgreep van Alphonsus sijn konde ; op wiens enkele woord een getuygenis / dese gansche verschnppinge in allen gevallen maaz gegondbest was ; en dat desen Prins die Historie geinbenteert kon hebben / om sijn gesag staande te houden / en te grooter eerbied van sijn Volk te hebben. Maaz de tijd gebied my / van het verder verholg van dese Historie uit te scheiden / en weer tot onsen Pater Djeira te komen.

Ten tyde van de laaste Reolutie / in den jare 1640. geloofden alle de Portugiesen / uitgesonderd de Sebastiaansden / die de wederkomst van

van Koning Sebastiaan verwagten / als de Joden die van haren Messias; dat den Hertog van Baganca die gene was / in de welke dese Regeeringe / of Koningrijk / zou worden opgeregt. Want of wel Sebastiaan de Koning was / zoo was egter den Hertog van de seftende generatie; en hy gebolge quam sijn pzetensse nader over een met de letter van de voorsz Prophete. Maar om hem eventwel van de seftende Generatie te maken / zoo was men verplicht / Alphonsus selbe booz een van dese Generatien te nemen; het welke de Spanjaarden als een wesentlike stoffe van tegenwoerpinge aansagen.

Wat hier van sy of niet / onsen Vieira neemt aan te toonen / dat den Hertog van Baganca die gene was / die het gebrek van de Mannepke Linie moest suppleren: want hy pzetendeert te sullen bewysen / dat die esgenste methode in het Koningrijk van Juda / zyn de het eenigste dat behalven Portugaal van een goddelike instellinge is / onderhouden was.

Sijn bewys is ontleend uit de woorden van Jacob: non auferetur Sceptum de Juda, & Dux de Femore ejus, donec veniet qui mittendus est, De Scepter van Juda sal niet weg genomen worden / nog de Leidsman van syne lenden / tot dat die gene komt / die 'er gezonden moet worden.

Hy wil dat men hier aanmerke / dat het woord van Scepter Koningen betrekkend / en dat van Leidsman Hertogen; en dat dien text bygebolge te hemmen geest / dat 'er geen interupcie van Koningen / nog van Hertogen in Juda wesen zou; dat zoo ras als de Koningen / ten tyde van de gebankenisse / ontzeken zouden / de Hertogen in haaz plaats zouden komen; hoedanige Zerobabel, en de Maccabeen geweest waren.

Van gelphen na dat rechte Linie van Portugaal was komen te ontzeken / zoo moest den Croon dooz Hertogen verbuld worden / en wel in specie dooz die van Baganca. Maar hy geloofde / dat het geen 'er van de verminderinge van de Koninglike Linie gezegt word / verbuld moest worden in den Zoon van Johannes IV. / eerst dooz de dood van Theodosius / als den oudsten / en naderhand in Don Alphonsus.

Belangende den eersten / zoo was de zaak ten synen opsigte verbuld / ten deele dooz de ziekte en het onbermogen / dat hy in sijn jongheid bekomen had / en eindelijk dooz sijn overlyden. Want als doen was de Koninglike Familie tot een enkele persoon gebragt / zynde die van Don Pedro / tegenwoordig Regeerende: van den welchen hy sijn Proles attenuata, of verminderde Spruyt van de seftende Generatie maakt / en waaz in hy wil dat de woorden / ipse respiciet & videbit, hy zal de selbe aansien en zorze daaz booz dzagen / verbuld zullen worden. Want hy verzeekerd / dat respicere & videre in dese boozsegginge zoo veel betekend / als ik sal hem een Zoon geben: om dat Anna zelde /

I. Sam. 1. 7. si respiciens videris afflictionem famulae tuae, dederisque sexum virilem, indien gy de verdrukkinge van uwte Dienstvaagd zult aan sien / en haaz een Zoon geben. En hy voegd daaz by / dat dit niet alleen was te verstaan van eenen / maaz van veel Zoonen te zullen geben / zoo als men in het volgende Capittel leest : Donec sterilis peperit plurimos, tot dat de onbrugbare veel kinderen zal gebaren.

Onderstussen bleek van selber dat dese Propheetie geen plaats kon hebben / gedurende het eerste Houtwelyk van Don Pedro / om dat uit het selve noit andere kinderen / als een eenige Dogter / is voortgekomen : int teekende dat Respicere & Videre, na het seggen van Diteira / zoo veel beteekende / als een groot getal Zoonen voortbrengen. Ook en konde het gebrek van de Mannepke Linie / dooz het Houtwelyk van den Hertog van Sabopen met de Infante / niet hersteld worden; om dat den Koning een Spuit van de seftende Generatie zynde / in zoodanigen geballe selber van de sebentende Generatie sou zyn geweest / gelijk de Infante van de agttende. Zoo dat in alle geballe de geseide belofte de kinderen van de Princesse niet kon raken : en by aldien de Kroon van Portugaal oft op haaz hooft was gezet / zoo soude de voorszreeven belofte noit hebben konnen vervuld worden. Hier van daan was het / zegd Diteira / dat het Houtwelyk van de Infante met den Hertog van Sabopen op zulken wonderbaazlyphen wyse quam te beken / en dat de eerste Gemalinne van den Koning stierf / om plaats vooz sijn tweede Houtwelyk te maken; uit het welke hy dien Zoon hadde / van den welken wy nu tegenwoordig gaan spreken.

Zoo ras als dit kind geboren was / klom den Vader Diteira op den stoel / en nam tot sijn text de woorden / Respexit, & Vidit; bewysfende dooz argumenten / die niet waaerdig zyn te herhalen / dat den Heilighen Fabier het helder schynende licht was / het welke Alphonsus Henricus was verschenen / eer hy het Crucifix gesien had; doende vervolgens sien / op wat maniere de selve Fabier Johannes IV. het Koninkrijk van Portugaal / en Don Pedro de II. den tegenwoordigen Zoon had verkregen; en dat vermits Don Pedro het vermits de geslagt van de seftende Generatie was / zoo moest ook desen Zoon die gene wesen / die dooz de woorden ipse respiciet & Videbit, beloofd was.

Van hier gaat hy verder / om te toonen op wat maniere desen Zoon Keiser zou worden. Want het Crucifix / zegd hy in 't begin van sijn reden / beteekend alleen maaz van een Koninkrijk / of van een Koninklyphen tytel : maaz na dat hy van de seftende Generatie gesproken had / zoo veranderd hy van taal / en spreekt van gansche Keiserrijken. Ego enim, inquit, Edificator sum Regnorum & Imperiorum; & Volo in Te, & in Semine tuo Imperium mihi stabilire : Want / zegd hy / ik ben den Stigter van de Koning en Keiserrijken; en

de ik wil in A / en in Awen Zade / my een Keizerrijk bevestigen.

Maaz dit Keizerrijk / verbolgd hy / zal dat van Duitsland niet wesen / maaz een dat veel grooter is als 'er tot hiertoe gewees is ; een Keizerrijk namentlijk ober de geheele wereld / of liever een Djsde en Antwerfse Monarchie.

Dat 'er zoodanigen Monarchie moest worden opgerecht / daaz van gaat hy nu de betwysen voor den dag halen. Ook en ontkend hy niet / dat dese bysde Monarchie het Koninkrijk van Jesus Christus sijn soude ; maaz egter houd hy staande / dat het selve desen jongen Prins zou toe behooren : om dat 'er in de voorzegginge gezegd wierd / Volo enim in Te , & in Semine tuo, Imperium Mihi stabilire, want in A / en in Awen Zade / wil ik my een Keizerrijk bevestigen. Invoegen dat dit Keizerrijk op een en de selve tyd den Saligmaker / en den Prins van Portugaal sou toe komen.

Om dit te beeter vast te maken / zoo zegd hy / dat dese belofte een groote ober een komst heeft / met die gene die aan den Heiligen Petrus gedaan wierd. Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Gy sijn Petrus / en op dese Steenroose wil ik mijn Kerke bouwen. Gelyk nu de Algemeene Kerke / de Kerke van Jesus Christus / en ook die van Petrus is ; en niet tegenstaande sp de Kerke van Petrus is / nogtans die van Jesus Christus blijft : zoo zoude ook dit Keizerrijk op een en de selve tyd dat van Jesus Christus / en dat van den Prins van Portugaal zyn. Hebbende na dit alles sijn zaken zoo weloverlegd dat dese jonge Prins de Stadhouder van Jesus Christus sou zyn / en ten opsigte van het tydelijke een Souverein gefas ober de gansche wereld hebben ; gelyk den Paus de Stadhouder van Jesus Christus is / en ten opsigte van het geestelike een Antwersel gefas ober de Kerke heeft.

Desen toekomende Monarch is die gene / zegd hy / waaz van in de plaafte van Dantel gesprooken word : Ecce quasi Filius hominis veniebat, & ad Antiquum dierum pervenit, & dedit ei protestarem & regnum, & omnes populi & Tribus, & linguæ, ipsi servient. Siet / daaz quam eene als een Menschen Zoon / ende hy quam tot by den Ouden der dagen : en dese gaf hem magt ende een Koninkrijk ; en alle Volkeren / Geslagten / en tongen zullen hem dienen. Want nademaal Jesus Christus word genaamd Filius Hominis, een Menschen Zoon / zoo moet dese Quasi Filius Hominis, of als een Zoon des Menschen / ook Quasi Christus, dat is / als Christus / beteehenen ; 't welk zoo veel te zeggen is / als een Stadhouder van Jesus Christus in het tydelijke / gelyk den Paus dessels Stadhouder in het Geestelike is.

Dat desen Keiser een Koning van Portugaal moet zyn / is klaaz / zegd Vieira / want Hanna besluit haaz Loffang met dese woorden : Dominus judicabit fines terræ, & dabit Imperium Regi suo, De Heere

zal het einde der aazden oordeelen / en zal sijn Koning het Keiseryjk geven : vervolgens toonende / dat desen Keiser niemand anders als dese nieuwy gebooren Prinz kon wesen / om dat hy aan het verminderende geslagt van de sesitende Generatie / zederd Alphonsus Henricus / gegeven was.

Maautwelyks had den goeden Vader dezen jongen Dorst tot sulken Auibersele Monazch gemaakt / of hy kreeg tydinge / dat hy op den sebentienden dag na sijn geboorte / dese wereld verlaten had ; en dat hy gevolge al die schoone belosten verpdest waren.

De heele wereld was in verwonderinge / wat cours dat Vader Veira tegenwoordig nemen sou / en of hy niet ten uitersten met dit voorbal sou verlegen zyn. Maar neen / hy was een Jesuit van zyn ambagt / en wist zo weinig van het gepasseerde / als ook van de rallierten die hem van anderen daar over wierden aangedaan ; dat hy sijn Predicatie in duyk gaf / daar hy voegende een Apologie ; in de welke hy op sijn maniere toonde / dae deze Quasi filius hominis, of als een Soone des menschen / of Stadt houder van Jesus Christus in het tydelyke sterben moest / gelyk deze Prinz gedaan had / om possessie van dese Auibersele Monazchie te nemen ; het welke niet anders als in den Hemel uitschieden kon. Want / vervolgde hy / en seid den heiligen Cext niet uitschielyk : Ecce cum nubibus coeli quasi filius hominis veniebat ; & ulque ad Antiquum dierum pervenit, & in conspectu ejus obrulerunt eum : & dedit & potestatem & honorem, &c. Siet daar quam eenen als een menschen Soon in de wolken des Hemels / ende hy quam tot by den Ouden der dagen / en men bzagt hem voor sijn aangesigt / en de hy gaf hem magt en eere / &c.

Hy ondersteld dan dat de eerste Stadhouder van Jesus Christus in het tydelyke na den Hemel moest gaan / om possessie van sijn Gouvernement op aazden te nemen / op de selve wyse als sijn eerste Stadhouder in het Geestelyke / op aazden de Sleutels ontfing van den Hemel. Want wanneer de Sleutels van de Kerk Sint Pieter op aazden gegeven wierden / zoo was Jesus Christus selfs in eigen Persoon op aazden ; maar tegenwoordig in den Hemel zynde / zoo was het betaamelyk dat sijn Stadhouder in het tydelyke na den Hemel ging / om in sijn Gouvernement op aazden bevestigd te worden : en dat na het voorbereld van alle andere Stadhouders en onder Koningen / de welke wantneerse homagie zullen voor zulke Koningeyken en Provincien / in de welke sy haaz gesag sullen voeren / en den persoon van haaz Koning verbeelden / het selve niet en doen in de Koningeyken en Provincien welkers bestieringe haaz is toevertroutod / maar in die selve plaatse waaz in den Koning als dan regentwoordig is / 't sy dat het aan sijn Hof / of ergens anders is. En vermits de Heere Jesus op aazden / en van sijn Hof verwyperd was / wanneer sijn eerste Stadhouder hett homagie dede wegens het eerste Algemene Keiseryjk / het welke dat van sijn

syn Kerke is : zoo was noodzakelijk dat het selve gepractiseert wierd / wanneer syn tweede Stadhouder homagie dede booz het tweede Keiszerph / het welke dat van de wereld is. Hy / segge ik / moest dat doen in den Hemel / om dat de Heere Jesus aldaar tegenwoozdig in syn eigen Hof was : en dft was ook met een de reden waazom hy aanstonds sterben moest / na dat hy pas gebooren was.

Maaz desen Prins na den Hemel zijnde gegaan / om possessie van het Algemeene Keiszerrijk te nemen / zoo is de vrage / wie ondertussen het Gubernement op aazden waaz zal nemen ? Of sal die Prins / die zoo schielijk na den Hemel vertrokken is / weerom komen / om selber possessie daaz van te nemen ? O neen / segd Vader Pietra : hy heeft 'er reeds het best van genomen / en die Prins die na hem sal gebooren worden / sal het boozregt van de eerste geboozte hebben / en hem in het Keiszerrijk succederen : zoo dat het selve Keiszerrijk de beide Broeders gemeen sal zyn. Den oudsten / die gestozven is / is 'er in den Hemel possessie van gaan nemen : de tweede / die nog in 't leven is / sal 'er het bestier van op aazden hebben. De Vader selve bekeend / dat het een vzeemde en wonderbaazlijke zaak is / twee Broeders tot Erfgenaam van een en de selve zaak te maken ; zoo dat 'er den oudsten de possessie van gaat nemen / en den jongsten de dadelijke besitter is. Egter meend hy het selve goed te maken / met het exempel van de geboozte van Pharez en van Zara , Soonen van Juda / Vader ende Grondlegger van het Koninglijk Geslagte. Zara stak zyn arm uit / en een rooden draad daazom gebonden zynde / haalde hyse weder na sig toe / en liet syn Broeder Pharez eerst gebooren worden ; hem latende alzoos het regt der eerste geboozte. Zara nam dan possessie van het purper / met het welke Pharez zig naderhand bekleede. Op dese wyse / verbolgd den Vader / was het dat de successie van het Koningrijk van Juda gefondeert wierd ; en op de selbige wyse is het / dat het eerste fundament van het Keiszerrijk van Portugaal gelegd is. De Prins die gebooren was / en die aanstonds daaz na na den Hemel ging / quam obereen met Zara / die niet anders dede als slegts possessie van het purper te nemen / en naderhand syn arm weer te rugge trok : de Prins die gebooren sal worden / zal obereen komen met Pharez : want succederende in de plaats die hem dooz syn Broeder is obergelaten / zoo sal hy van die eigenste possessie gauderen / sig met het selve Koninglijke purper bekleeden / en syn hand uitstrekken / om zig van den selven Scepter te verseecken / &c.

Wat dunkt u / Mijn Heer / van diergelike staaltes ; en dat nog van een Jesuit / die de reputacie had van een van de snedigste engelleerdste van dat slag van luiden in gansch Portugaal te zyn. Dooz my ik weet niet / of ik de geheugentis van den Eerwaerden Broer Cornelis niet te hoort sou doen / wanneer ik syn doozwoozte Sermoenen /

nen / by sulken wanstalligen verklaringe wilde bergelphen : maaz die eenige meer ik secker / dat 'er niet onredelijker / niet impertinenter / en niet onbeschaamder kan versinnen worden / en dat sig niemand op een haatlijker maniere by luden van eer en oordeel / proffiteren kan : welverstaande Indiense dooz booz oordeelen niet zoo seer ingenomen / of anderzins sot genoeg geworden zyn / om leugenen booz waazheden / dollernans praar booz redchabelingen / prophane en godslasterlijke illusien booz deugdelijke Schriftuur Verklaringen aan te zien. Maaz wy laten dese alle welbaren / en keeren ons weer tot die illustre bergaderingen van den Raad van Staten ; die wy booz een tijd lang verlaten hadden / ter occasie van het Houtweljk / dat dooz de goede boozsozgen van den Graaf van Villaz Major / als eerste vande gesefde bergaderinge / geslooten was. En om de waazheid te seggen / dit Houtweljk was in zig selven aanmerkelyk genoeg / om 'er ters van te seggen ; hoewel wy aan de andere zjde wel gewenscht hadden / wat hoort te konnen wesen / in 't verhaal der Jesutte buitenspoortigheden / die waazlijk niemant meer als ons selven konnen verbelen : om datse evenwel zoo grooten relatie hadden tot de zaak waaz van wy spreken / dat wy die onmogelyk in sijn geheel konden vertoonen / sonder niet een van dese dingen mentie te maken / en datse ook selfs ten opzigt van haaz vzeemdigheid ters hebben dat verwonderens waazdigts / zoo sijn wy om beide dese redten gendoozzaak getweeft / ons daaz omtrent wat langer op te houden / als anderzins met onse eigen gezegenheid wel ober een quam. Selfs meenden wy / dat het geen klein gewigt aan de zaak zou toebrengen / wanneer wy die met de eigen woorden van de Auteurs / zoo hoort als doenslyk was / voorstellen ; gelyk ik H. Ed. verseekere / dat met opset gebaan hebbe. En behalven dat de nieuwigheid / die ten onsen opzigt in dese dingen steekt / eentgzins kan vermaken / zoo steekt 'er ook dat effectbe boozdeel in / dat wy daazin een overbloedige stoffe vinden / om God Almagtig te verheerlijken / die ons het gezigt van zulke grouwelen gegeven heeft / en de genade om 'er een volkome haat en afskeer van te hebben.

Reden, waarom den Auteurs sig omtrent het voorverhaal de zoolange heeft moeten ophouden.

Vervolg van de beschrijvinge van den Raad van Staten. Hertog van Cadaval heeft het grootste bewind van sake.

Ik stelle dan inde tweede plaats van dese bergaderinge / Don Nuno Alvarez Pereira, Hertog van Cadaval / Marguis van Ferreira / Graaf van Centugal / &c. Dese komt af van het Huis van Braganca / dooz Ferdinand de Tweede / Hertog van de selve naam / en is bygevolge van het maagschap van den Koning.

Dese illustere personnage heeft / niet tegenstaande sijn hooge geboozte en gzoote rykdommen / alle de noodzakelyke hoedantigheden tot alle de bedieningen die hy bekleed van tyd tot tyd verkragen / hebbende zoo wel ter Zee als te Lande gediend. Daaz-en-boven maakt hy een seer aanmerkelyke figuur in de Regeeringe / hebbende tegenwoozdig het gzootste gesag en vermogen naast den Koning / en deel aan de behandelingse

beslitting van alle zaken die den Koning raken / sonder ook zelfs de zaken van des Konings huys daar van uit te sonderen. Indien men mag seggen / dat hem eenige publyke affakten in 't byzonder sijn toe- vertrouwd / zoo sijn het die van de inkomsten van het Koninkryk; de welcke hy waazneemd / eveneens als den Marquis van Alzette de buitenlandse zaken.

Men verzeekerd dat het gesag van den ganschen Raad van Staten / vooz het aller grootste gedeelte afhangd van dese twee groote Mannen: en men wil / datse vooz desen beide te gelijk gedongen hebben / om de gunst ende het ooz van den Koning te hebben / en dat den Marquis de oberhand gehouden heeft / wegens de goede opinie die sijn Majestett van sijn bequaamheid en opregtigheid in het behandelen van zaken had.

't Is waaz den Koning heeft de selve gedagten van den Hertog: maar desen / zegd men / contribueert meer dooz sijn aangename conversatie tot het vermaak van syne Majestett; en den Marquis attacheert sig aan geen zaken / als die de welstand van het Vaderland / en den dienst van den Koning raken. Ook meend men dat den Hertog sijn eigen interessen niet vergeet / en sommighe hebben aangemerkt / dat hy wat te goed Frans sou zyn: misschien om dat hy twee Vrouwen gehad heeft dat gebooren Franse waren / zynde sijn tegentwoordige Gemalinne de Dogter van den berugten Marquis de Bazouze.

Den Hertog die gelijc wy gezegd hebben / de grootste Man van het Koninkryk is / houd een gansch andere conduite als andere / om sijn gesag en grootheid aan het Volk bekend te maken. Hy en geloofd niet dat hy een yzige Equipage / nogte een groot gevolg van nooden heeft / om daar dooz te considerabelder te schynen / of sijn luster te doen vermeerren: maar hy volgd de methode van die groote Staatsmannen / die zoo wel in de tegentwoordige als in de voorledene tyden / de grootste figuur in haaz respective Provincien en Koninkryken gemaakt hebben; en oordeeld dat het gezag van den persoon bequaam genoeg behoozd te zyn / om hem volgens sijn character te doen eerbieden.

De derde persoon is Don Louis de Sousa, tegentwoordig Cardinaal / en Aarts-Bisschop van Lissabon. Desen gelijc hy van Doozlugtige geboorte is / zoo schijnd hy ook een verstand te hebben / dat met dese geboorte / en met de qualiteet die hy bekleed / ober een komt; en een byzonder talent / om 't geen hy onderneemd wel te doen uitbalen / wat oppositien hy daar omtrent sou mogen ontmoeten. Altoos wanneer hy den Cardinaals Hoed van Komen had bekomen / zoo hoorde men hem seggen / dat hy sijn gedagten noit op eenig ding gezet hadde, het welk hy eindelijk niet en had verkregen: en hy is tegentwoordig tot de hoogste waazdigheid verheben / waaz toe hem den Koning van Portugaal zou kunnen helpen.

Vergelykinge tussen hem en den Marquis van Allegret te.

Houd een byzondere conduite ten opzigt van andere.

Merkwaardig seg van Don Louis de Sousa,

Onder de Regeeringe van Alphonsus / wierd hy suspect aan het Hof / om dat hy sig aan de 3de van de Malcontenten voegde ; en wierd om die reden van den Koning gelast / sijn verblyf tot Oporto te gaan nemen / van welke plaats hy Oeken was. En wanneer de Bisschoppen in Portugaal hersteld wierden / zoo wierd hy mede tot die waardigheid verheven / van daaz quam hy tot het Aarts-Bisdom van Lissabon ; en eindelijk ontving hy in den jare 1697. den Cardinaals Hoed van Rome.

Hoedanigheden van Don Anrique de Sousa, Broeder van den voornomden.

Maast Don Louis de Sousa volgd Don Anrique de Sousa de Ca-beres de Silva / Graaf van Miranda / Marquis van Vrouches / en Broeder van den Aarts-Bisschop ; een Minister van seer groote bequaamheid / maar die men geloofd dat wat te veel aan sijn plaisir is overgegeven. Hy is in verscheiden Ambassades in Spanjen / Engeland en Holland / geemployeerd geweest / en heeft altijd veel genegenheid getoond vooz die Natien by de welke hy geresideerd heeft.

Anderen personen van dese illustre Vergaderinge zullen wy met opzet vooz by gaan / ten deele om dat ons de namen van de selve niet te wel bekend waren / ten deele om dat wy het onnodig agten / als hebbende reeds de voornaamste hoofden van dit lichaam vooz gesteld / waar dooz de andere als zoo veel integzerende Leden betwogen worden : maar belangende den Secretaris van Staat / den desen meene ik / dat wegens sijn bysondere bedieninge / wel een bysondere aanmerkinge in dese vermaazde Vergaderinge waazdig is.

Secretaris van Staat.

Desen Secretaris van Staat , niet tegenstaande hy geen deliberende stem in den Raad heeft / zoo is hy egter / na 't gemeene gevoelen / en ook in der daad / genoegsaam in zekere opsigten het Primum mobile van het gansche Koninkrijk.

En sijn bedieninge beschreven.

Sijn bedieninge is gecomponeert uit het Clerkschap van den Raad / en uit nog een andere / die sekerd langen tijd vernietigd was / maar onlangs dooz den Graaf van Castel Mellos hersteld wierd. Die gene die dese bedieninge waaz nam / wierd genaamd Ecrivain de Puredade, Schryver van de geheime zaken ; maar de selve is tegenwoordig niet meer in gebruik in dese betekeninge. Het schein by na de selve te sijn / als die van Privado, in Spanjen ; of van den Eersten Minister, in D'ankrijk ; en alles wat van die bedieninge overgebleven is / word tegenwoordig geoesend dooz den Secretaris van den Raad van Staten. Maar gelijk dese bedieninge van Secretaris van den Raad van Staten tegenwoordig een plaats van een groot belang is / zoo isse ook doozgaans van een ongeloofpken ommeslag van zaken.

Den Secretaris geeft reekenschap aan den Koning van alles wat 'er in den Raad van Staten voorzald : en by hem moet sig een ieder addresseren / die iets aan het Hof te doen heeft ; van wat nature de zaak zou mogen wesen. Hy sield de selve vooz aan sijn Maajesteit / en doet

doet rapport van desselfs antwoord aan de Geïntereffeerden. Einde-
delijk addresseren sig alle Utheemse Ministers aan desen Secretaris /
over alle zoodanige zaken als van haaz lunder bedieninge / of van de
belangens van haaz Meesters afhangen.

Daaz gebeurde iets aardig in den voorgegaanden oorlog tusschen Span-
jen en Portugaal. De Graaf van Casiel Melioz / die gelijk wy ge-
hoord hebben / doen ter tijd het Factotum was / bequam tydinge dat
Orante, of Orense, een voornam Stad in Gallien / tegen de Bes-
tinge der Spanjaarden was opgestaan / en dat men met een klein se-
couwz / indien het maaz in tijds gezonden wierd / sig meester van die
plaats / en misschien van de gansche Provincie kon maken. Fremont
d'Abiancourt / die thans de meeste zaken van dese Minister waaz naam/
presenteerde sijn dienst / om derwaartz te gaan / en ondertussen een an-
der in sijn plaats te stellen / die de dagelykse affairen vooz hem zou
waaznemen. Maaz siet daaz een geestige antwoord van den Minister :
Indien Portugaal, seide hy / in den staat waar in het tegenwoordig is,
my dag en nacht besig houdt, en my noit eenige rust laat, waarom wild
gy 'er dan nog een ander Provincie byvoegen, om my ten eenemaal on-
der den last te doen beswyken? Maaz desen tragen Staats Dienaaz
wierd tot sijn leedwesen wel haast van dese / en van alle andere moei-
ten ontslagen; wanneer hy dooz Don Pedro / en dooz die van spnen
aanhang / hozt vooz den val van sijn ongelukkige Meester / uit alle sijn
bedieningen wierd uitgeschopt / als op sijn plaats van ons is aange-
wesen.

Dese bedieninge word tegenwoordig bekleed dooz Mendo Fayos Pe-
reira, die dooz het Huis van Aronches opgebracht / en die / als som-
nige seggen / ten eenemaal aan sijn Familie is overgegeven. Hy en
is zoo vermaazd niet dooz sijn geboorte / als dooz sijn onvermoede
naazstigheid in het waaznemen van sijn bedieninge : in de welke hy sig
zoo bysonder quit / dat die gene die hem als een man van weinig be-
quaamheid voorstellen / hem schynen te berongelphen. De Utheemse
Ministers bevinden dat het noodzakelyk is / een goede correspondentie
met desen Minister te onderhouden / indiens spoedig gedepescheert wil-
len zyn / of indien 'er eenig verschil over het ceremonieel vald : want
zose anders deden / zo soudense aan die kant meer obstakelen binden /
alste sig oit verbeeld hadden. Sels weet men dat 'er de Nuntius van
den Paus een redelyk gevoel van heeft gehad / wanneer hy op een
zeekere tijd medesen Minister was overhoop geraakt.

Behalven den Raad van Staten / zoo hebben de Koningen van Por-
tugaal een Raad van vier-en-twintigh Persoonen, uit allerhande Bur-
gers en Konstenaars / tot Lissabon opgezet; voornamentlyk om op
de zeden van het Volk agtinge te geben / en de buitenspoorigheden van
het selve in te feugelen. Niemand kan in desen Raad komen / of van
de Privilegien van dit geselschap gouderen / ten waaz men betwys dat

Aardig
geval
met den
selyen,
ten tyde
van de
voor-
gaande
Regee-
ringe.

Door
wie dese
bedienin-
ge tegen-
woordig
waarge-
nomen
word.

Raad van
de Vier-
en-twint-
tigh tot
Lissabon.

men van Vader en Groot-Vader van eerlyke luyden was / op welkers leven en gedrag niet het allerminste te zeggen was / en voozal dat men selve daar van niet ontaazd was. De President van dese Vergaderinge heeft een gesag het welke met dat van de Tribunen der Romeinen een groote over een komst heeft.

Stout be-
staan
van den
President
van dese
Verga-
deringe.

Het gebeurde eens in de voorszeden oorlog / tussen Spanjen en Portugaal / dat den Graaf van Schomberg / naderhand Hertog / op beelderhande wyse van de Portugiesen beleedigd zynde / zyn afscheid verzogt / het welke hem ook gegeven wierd. Seeker wel geintentioneert Portugies / ging by desen Regter van het Volk / en overrede hem / dat hy by den Koning sou gaan / en sijn gesag by sijn Majesteit interponeren / ten einde men den Graaf niet mogt laten vertrekken / en also de geheele ondergang van den Staat prevenireren. Den Regter / die van het selve verstand was / ging na den Koning / alleen met sijn Griffier vergeselschap zynde / en zeide tot sijn Majesteit / dat hy hem van wegen sijn getrouwe Onderdanen quam seggen , dat hy den Graaf van Schomberg niet sou hebben laten te vertrekken : want dat het niet anders als de vyanden van den Staat waren , die sijn Majesteit geraden hadden , van den Graaf te laten vertrekken , nademaal den ondergang van Portugaal wel haast op sijn vertrek volgen zou. Ma dat hy dese reden voleindigd hadde / keerden hy sig na den Griffier / en seide ; geest my een Acte van 't geen ik tegenwoordig tot den Koning gezegt hebbe. Den Koning / hoewel een weinig ontset over dese ontmoetinge / seide niet anders / als dat hy behoorlijk regard op sijn verhoog nemen soude. En de uitkomst heeft geleerd / dat Schomberg lange daar na in Portugaal gebleven is.

Wat zaken
nog
meer in
den Raad
van Staten
verhandeld
worden.

In den Raad van Staten / waaz van wy zoo eben gesproken hebben / worden alle Brieven van de Ministers die aan ander Hoven zyn geslesen / en daarop geantwoord. Van gelyken delibereert men daar over de nominatien van de Aarts Bisschoppen / en Bisschoppen / van de bekiefinge van Bicerops / en Gouverneurs van binnen en buitenlandse Provincien / van Ambassadeurs / Envoyes / Presidenten / Raads-Heeren / en Getpeldde Personen ; waaz van de expeditien by den Secretaris van Staat gedaan worden.

Op wat wyse den
Secretaris van
Staat
voor dese
Vergaderinge
plagte
verrichten.

Dooz desen plagt den Secretaris van Staat op sijn knien te leggen / aan't einde van een tafel ; maaz alzo dese posituur niet bequaam was / om de zaken tot sijn bedieninge gerequireert na behoren waaz te nemen ; zoo heeft Johannes W. / Franciscus de Lucena , die dese bedieninge thans bekleede / toegeslaan dat hy een kleine bank / en een Lessenaar had ; het welke sederd dien tijd dooz de andere Koningen gecontinueert is.

Raad van
Oorlog.

In den Raad van Oorlog / het welke de tweede van het Koninkrijk is / worden de ordres van de Generaals / Hoofden van Esquadres / en

en andere Commandanten te Water en te Lande gegeven. De Koning neemt advies van de Leden van desen Raad in / wanneer der eenige Capiteins / of andere Officiers plaatsen / 't zy te voet of te paard / zyn te vergeven.

Den Raad van Dezembargo do Paço, wordt den Koninklyken Dezembargo do Paço, of Koninklyken Raad. Raad genaamd / om dat Johannes de Berde de selve aanstelde / om die gene te examineren die na eenige polityke bedieninge stonden / om de verschillen wegens de jurisdictie te reguleren / en om te onderzoeken of men die misdadige zou parden / die geen vervolgers hebben. Men verifieert daar van gelijken de Brevetten van den Puntius ; men reguleert 'er de Kerkelyke jurisdictien ; men procedeert tot de electien van de Officiers der Steden ; en eindelijk maakt men 'er pragmatique Wetten / en men dispenseert 'er van het onderhouden van de selve.

Johannes de Berde selde den Raad da Fazenda, dat is / van de Raad van Finantien / op den voet alsof tegenwoordig wordt gebonden ; en in plaats van den President / en van de andere Officieren die de selve voorzeden uitmaakten / selde hy drie Veadores, of Sur-intendenten / 't welk gemeenlyk luiden van het eerste aansien zyn. Een ieder van haaz heeft sijn bysonder departement / of bedekkinge. De eerste Sur-intendent heeft die van het Koninkrijk ; de tweede die van de Marine / van de Magasynen / van de Commerce / en van de Manufacturen / en de derde die van Africa / en het Presidentschap van de Kamer van de Kenninge / die van desen Raad afhangt.

Johannes de Berde, na dat hy de Order van Christus / die van Sint Jacob met den Degen / en van Avis met de Kroon had bezeeuigt / selde een Raad in / Meza da Consciencia, dat is / den Raad van de Consciencie genaamd. Dezen Raad bestaat uit een President / en drie Raadsheeren / of Gedeputeerden. Behalven dese is er nog een Cancellier / een Procureur van de Ordres / vier Secretarissen / die men Secretarissen van den Koning noemen kan. Wanneer men een Request aan desen Raad presenteert / zoo bediend men sig van het woord van Maiefeit / om dat den Koning daar altoos present geoordeeld wordt.

Den Cancellier zegeld de Depesches en Provisien / de Procureur van de Ordres is een Ridder / en geeft zyn Conclusien.

Desen Raad is bekent onder den naam van Despacho Universal, om dat men in 't algemeen hier verhandelt wat de Consciencie raakt. Evenwel kan men niet seggen / dat alle zaken in dezen Raad gedeceideert worden / en wanneer 'er zaken voorvallen / waaz ober de selve haaz gedagten alleen uiten / of slegts haaz advies geven kan / zoo communiceert men de selve aan den Koning ; als wanneer desen Dors de sentimenten van de Regters gehoord hebbende / de questie ontscheid / volgens dat sentiment / het welke hy het bequaamste oordeeld : De Secretaris maakt bit aanstonts op / en de Koning onderteekend het : zynde dat gene het welke men in het Portugies la Consulta noemt.

Raad van
Overzee.

Door desen plagt men in den Raad van Finantien kennis te nemen van alle zaken / die tegenwoordigh tot den Raad van Overzee behooren; en 't en is niet langer als tzedert de tyden van Johannes de Vierde, dat men aan desen Raad de noodzakelyke fondsen geassigneert heeft / tot het onderhouden van de plaatsen van over de Zee / en tot belooninge van die gene / die in Azia / Africa / en America wel gediend hebben.

De Junta van de Commercie van de drie Staten / en van den Tabak / zyn al te aanmerkelyk / om hier te worden overgeslagen.

Junta
wat het
beteekend?

Dit woord van Junta beteekent een Vergaderinge van bequame / en van eelyke Luyden; om dat men ondersteeld / datse alle zoodanige zyn / of behooren te wesen. Die gene die hoor deses in dese Vergaderinge waren / waren alle Luyden bedreven in de Commercie.

Junta
van de
Com-
mercie.
Waarom
Convoy
na Brasill
genaamt.

Johannes de Vierde, was de eerste die desen Raad opregte / en haaz de naam van het Convoy naa Brazillien gaf: Dit is zoo waazagtig / dat men in de selve een fonds opregte / om sommige schepen toe te rusten / die men in den jare 1648 na Brazillien zond.

Alphonfus de sesde hereenigde dese Junta van de Commercie met de kroon / en maakte daaz een President en verscheide Raden in: Dese zyn het die men raad vzaagd / wanneer er een plaats van een Admiraal van een Convoy / van Capiteins / en van andere Officiers te vervullen is / die dese Compagnie onderhoud tot het uitrusten van de Schepen.

Junta
van de
drie Sta-
ten.

Johannes de Vierde vergaderde de Staten Generaal / om een Vierschaaz / of Junta der drie Staten op te regten. Hy ordonneerde dat men daaz de penningen sou distribueren / die uit zekere imposten / tot verval van den oorlog / op dese en gene dingen geleyd / souden voortkomen. Men assigneerde ook op het selve fonds de noodige sommen tot de onkosten van de Artillerie; en wanneer het volk een millioen Cruzades toestaat / tot het onderhouden van de Ministers die men naaz vzeemde Haven zend; van de Garnisoenen / of tot betalinge van schulden die gederende den oorlog gemaakt zyn / zoo ontfangt dese Junta die penningen / en disponeert na de intentie van het volk van. Men disponeert in dese Junta van het Ammonitie-brood / en van de Bourages van de Troupes; ook word in de selve een fonds betwaard / om 'er in tyden van oorlog Paayden hoor te kooplen.

Junta
van den
Tabak.

De tegenwoordige Koning / Petrus de Tweede, regte in den jare 1675. de Junta van Tabak op. De selve bestaat uit een President / en ses Raadsheren. Hy gaf haaz het vermogen van Officiereen aan te stellen / om Snuf-tabak te distribueren / in de Magazynen van den Koning / waaz in de selve gedebiteert word / en die te straffen / die de selve tegen het verbod verkoopen: Want N. Ed. sal gelieven te wesen / dat desen handel van de Snuf-tabak die den Koning alleen hoor sig behoud / een van de voornaamste revenues van den Koning is / gelyk wy op sijn plaats nog nader sullen toonen.

Daaz

Daar en zijn niet meer als twee Relacaons, of Parlamen ten in Por- Tweek
tugaal; het eene tot Lissabon / en het ander tot Porto. Parla-
menten

Het Parlement tot Lissabon bestaat uit een Regeerder, of President; menten
een Cancellier / en tien Dezembargadores, of Regters / die by na oorz in Portu-
alle zaken bonnisse. De geprivilegeerde / of die gene die het regt van gaal.
Committimus hebben / gaan pleeten vooz de Corregedores de la Corte, of Het eer-
Inspecteurs ober de Officier en van de Justitie / belangende het onder- ste tot
houden der Wetten of Costumen; dese Inspecteurs maken een vande Lissabon.
Leden van de selve Jurisdic tie uit.

Daar en boden zyn'er nog andere Regters vooz de zaken van de Kzoon /
en van de Financien; als mede vooz de Burgerlyke zaken / en vooz Cri-
minele appellaten.

La Casa da Supplicação, is egyptlyk de Kamer van de Requesten / La Casa
alwaaz men absolutelyken vooz het laarfstemaal oordeeld / alle zaken die da Supli-
daaz van particulieren by appel gebzagt worden. cacaon,
of Kamer
van de
Requesten.

De rest van de Corregedores die in Lissabon zyn / bestaet in Regters van Civile en Criminele zaken / en in Regters vande zaken van Indien / Ec.
Ook is'er een groot getal van Regters van ieders eigendom / vooz de welke alle de Serbstituten van Hupsen / Ec. beslegt worden.

Het Parlement van Porto / zynde het tweede van het Koninkryk / heeft Parla-
zyn zit-plaats in een Stad die aan het selve die naam geeft / en bestaet uit ment tot
de selve Officiers als dat van Lissabon : maa; behalven de Ordinaire Porto.
Regters van dese twee Souvereyne Vier scharen / 300 zyn'er nog twee
Dezembargadores, of Raadsheeren; dewelke / om datse geen gereguleerde
Bedieningen hebben / extravagantes genaamd worden.

De Comarques, of Subalterne Regters / hebben een groote gemeen- Comar-
schap met de Balluagten in D'ankryk / en men teld'er vlez-en-twinting ques, of
in het Koninkryk; en boden de ordinarre Regters / die in de capttale Ste- Subalter-
den van ieder Comarque zyn / 300 is'er nog een Juez de Fora, of Regter ne Reg-
van hupsen / om dat hy niet mag gebooren zyn in het selve District in het ters.
welke hy Regter is; en dese bedieninge is van dyle jaren : Indien men Juez de
van het Bonnis van desen Regter appelleert / 300 wort dit appel gebzagt Fora.
vooz de Civile Regtbancken van sijn District / en wort aldaer bepleit
dooz de Letrados; hoedanig sp de Advocaten noemen / die het geoorloft
is het intereff van haer Elsenten waer te nemen.

Men dzaagt in Portugaal goede sorze / vooz het ondezhouden der publi- Almota-
que Gebouwen / en het repareren der groote Wegen : Die gene die hier cés, en
toe gestelt zyn / worden Almoracés genaemt / dat is / groote Opfiende; haer be-
maer haer bedieninge duurt niet langer als vier maanden / wanneeze de dieninge.
selve moeten nedezleggen.

In den saare 1557 wierd onder de Regeringe van Johannes de Derde, Vier-
gen Vierschaar van de Inquisitie tot Lissabon / Coimbra en Chora op- schar
geregt : Ook is'er nog een tot Goa / in Oost-Indien; welkers gebied van de
sijg uitstreckt ober alle de dependentien van de Kzoon van Portugaal / aan Inquisitie

162 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van
de andere 3de van de Caap de Bonne Esperance gelegen.

Den Oppersten Raad van de Inquisitie van Portugaal / heeft de selve autoriteit in dit Koninkrijk / als de Vergaderinge van het Heilige Officie te Rome. Maar de Bierschaar van Lissabon is de voornaamste / en den Inquisiteur Generael heeft daar sijn zit-plaats: Dooz de rest worden de selve proceduren by dese Bierschaar onderhouden / en de selve wyzeheden gepleegt als in Spanjen ; waazom wy ook geen nader beschryvinge van de selve geven sullen / alsoo wy alles ter zake dienende / by die gelegentheit hebben aangehaald.

Van de Bierscharen gaan wy over tot de Wetten van Portugaal ; van de welke ik H. Ed. het volgende verslag zal doen.

Ten tyde wanneer Spanjen en Portugaal onder de magt der Romeynen waren / zoo wierdense onder eenderhande Wetten bestierd ; te weten / dooz die van haazluder overwinnaazs ; en wanneerse dooz de Goten overweldigt wierden / zoo maakten dese nieuwe instellingen / behalven de voozgaande. Als naderhand Portugaal dooz sijn eigen Koningen geregeerd wierd / zoo maakten dese / naa gelegentheid van tijd en zaken / van gelyken nieuwe Wetten ; de welke men Ordonnantien , of om datse van haaz eigen Koningen vooztquamen / by uitsteekendheid de Koninglyke Wet noemde. Egter hebben de Koningen van Portugaal altijd zoo grooten agringe dooz de Roomse Regten gehad / datse in alle gelegenheden gewild hebben / dat men het jus Civile, of de Burgerlyke Wetten van de Romeinen / in alle de Landen tot Portugaal behoorende sou volgen ; zoo bezre het selve op de zaak in questie eenigins applicabel is.

Dit is zoo kennelphen zaak / dat wanneer het gebeurd dat 'er een extraordnaris gebal boozkomt / van het welke men geen boozbeeld in het Koninglyke Wet-boek vind / of dat het selve juist op zoodanigen tijd niet re binnen komt ; de Regters aenstonts die zaak volgens den inhoud van het Burgerlyke Regt decideren ; en zoo wanneer zoodanigen Wet ook selfs niet klaaz genoeg is / om volkomen en naa den eisch over zoodanigen questie te decideren ; zoo neemt men zyn toeblygt tot de verklaringe van de Roomse Regtsgeleerden / en men pferereert altijd het Burgerlyke Regt boven het Canonyke. Die gene die den Tabbaazt booz den Degen kiesen / leggen sig zoo seer op de studie van de Roomse Regten / en zyn zoo onbermpdelph tot het selve verpligt / datse geen eene Regters plaats / hoe gering die ook sou mogen wesen / konnen beklee den / ten waazse ten minsten negen saren in de Roomse Regten hadden gestudeert ; datse niet dze publyke Thesen van de Roomse Regten zoodanigen Wet / als met het opflaan van het Corpus Juris eerst in 'toog biel / niet wel geerpliceert / en op de tegenwerpingen hier over gedaan / wel geantwoozd hadden ; Selfs moetsen naa dit alles ook nog in den Koninglyken Raad geexamineert worden / ez datse tot de minste bedieninge worden toegelaten.

Portugiesen Volgen de Romeinse Wetten, en de reden waarom.

Leggen sig by uitsteekentheit op het onderzoek van de selve.

Wanneer een Bedfende eenige jaren in een Subalteyne Dierschaaſt is geweest / zoo heeft hy het regt / van naa een Raadsheers plaats in het Parlement / of diergelijke te mogen staan ; en heeft van somtijds ook wel het geluk van die te verkyppen.

Ondertuffen gebeurt het ook wel dat den Koning die gunst somtijds bewijst / aan iemand wiens verdienste zyn geboozte ebenaard / en dat hy de selve eenflags Raadsheer van het Parlement maakt / sonder dat hy eenige andere Bedfentinge van judicature bekleed heeft : maaz dese gunst van den Koning beſtrekt ſig tot ſoo bezre niet / dat hy zoo danig eenen zou kunnen bekyppen van het examen / het welke hy in den Koninklyken Raad ondergaan moet / alwaaz hy verpligt is een gantsch uuz te reden-habelen / en te antwoozden / op zoodanigen Wet als het gebal fal willen / dat het eerste van allen boozkomt : Nog moet hy den volgenden dag in den ſelven Raad beſchynen / om op alle de ſwarigheden te antwoozden / die als dan in 't algemeen / zoo ober 't Roomſe Regt / als ober de Ordonnantien / en Koninglyke Wetten gemaakt woorden ; konnende den Koningh hem zoo woepnigh van dit laaste / als van het eerste bekyppen.

En nademaal het in een welgeſtelde Dierschaaſt niet alleen genoeg is / dat de Regters een genoegſame bequaamheid hebben / en in foodanige Wetten volgens welke ſy andere oorzeelen moeten / wel bedzeben zyn ; maaz dat het ſelbe ook van die gene bezest word / die de zake van andere defenderen moeten ; zoo is het / dat de Advocaten op die eigenſte maniere als de Regters geexamineert woorden ; met dit onderscheit nogtans / dat dit examen geſchiet in het Parlement van Liſſabon / daaz dat van de Regters / gelijs wy geſegd hebben / geſchiede in den Raad des Konings : woordende niemand van haaz allen toegelaten om te pleiten / booz dat hy genoegſame blyken gegeven heeft / van het intereſt van zyn Clienten wel te konnen waaznemen.

Wangaande den Rang die in dese Hooge Dierscharen gehouden word / de ſelbe beſtnde ik / dat dese navolgende is : zynde ten eenemaal gereguleert naaz het voozbeeld / dat men dies-aangaande gezien heeft by het Hof van Spanjen : De Infanten bekleeden de eerste plaats naaz den Koningh ; naa desen volgen de Cardinalen / de Hertogen gaan booz de Marſ-Biſſchoppen ; de Marſ-Biſſchoppen gaan booz de Marquizen ; de Marquizen gaan booz de Biſſchoppen ; de Biſſchoppen gaan booz de Graven ; en de Graven gaan booz alle andere Geestelyken. Dooz dese voozſigtige verwiffelinge / heeft men alle ſtoffen van klagen en diſputen benomen / die andersints tuſſen de twee vooznaamſte lichamen van het Koningryk hadden konnen rpfen.

Den Adel van Portugaal / is zoo wel in verſchepden ſoortzen beſeeld / als die van Spanjen ; en wy hebben hier booren / in 't allegeren van de Grond-wetten van Lamego / beſchepde occaſten

geroond / dooz welke den Adel in Portugael verkregen / als mede dooz welke sy weez verlooren wierd : hoewel men daaz uit niet besluiten moet / dat 'er geen andere middelen / als dese zyn souden / om den Adel in Portugaal te verheypgen.

Vreemde maniere om Ede-len te maken in Portu-gaal. Wanneer naa het ontdekken van de Indien ieder een begeerte was / sijn Staat met een beter te verwisselen / en met gantsche hoopen naaz die Gewesten trokken ; zoo gebeurde het / dat het Land / het welke van te booren reeds niet al te Volkrijk was / daaz dooz onder anderen zoodanigh van Volk ontblood wierd / dat het geschapen stond / dat het selve booz het grootste gedeelte woest en onbeboudt sou blyben. Hierom was het dat de Konin-gen van Spanjen en Portugaal genoodzaakt wierden / den Adel aan alle die gene te beloven / die den Landbouw met ernst souden voortsetten ; en wanneerse sagen dat dit den pber en de begeerte van particulieren was / om schatten en rijkdommen te bezgaderen / noch niet kon versaden / of haar tot het bouwen van haar eigen Land bewegen ; zoo boegden sy by booz-gemelten Adel nog dese Privilegie / datse nooit behoefden in den Oorlog te gaan : En dit sou epndelijk het gewenste effect hebben voortgebragt / ten waaz de noodzakelijsheden van den staat Sijn Majesteit niet verpligt hadden / het geseide Privilegie alleen op den oudisten Zoon van de Famille te restringeren. Secker / mijn Heer / indien men op die manier den Adel by ons verkerpgen kon / zoo mogt men tegen alle de Boeren in Hollandt wel Jonker zeggen.

Drieder-ley Gran-des in Portu-gaal. Hertog-gen.

Maaz om nader tot de zaak te komen / en dit minderslag van Edelluyden by de ploeg te laten / zoo moet ik u Ed. seggen / dat 'er drie soorten van Getpeltde / of Grandes in Portugael zyn ; te weten / Hertogen , Marquisen , en Graven.

Van wel-ke den Hertog van Cadival de eenigste.

Het getal van de eerste / 't welk aldoorens niet groot in Portugaal was / wierd noch merkelyk verminderd / dooz het vertrek van den Hertogh van Aveiro na Spanjen : inboegen dat den Hertogh van Cadaval / den eenigsten Hertogh in Portugaal is. Ondertusschen zyn er noch verschepte Hertoghdommen / maaz sy zyn gecconfundeert met de qualitepten van die gene / die 'er de besitters van zyn : gelijk wy sien in de persoon van den Koningh / den welken de Hertoghdommen van Bagaça en Barcelos toebehooren.

Marqui-sen wel-ke ne-gen : en Graven welcken drie en dertig in getal sijn.

Men teld niet meer als negen Marquisen in Portugaal / en drie en dertigh Graven : En hier onder begypt men den Vicomte de Sequeira de Almas / en den Baron de Albita des Lobes / als zynde sy beyde de twee eentghste Edelluyden die desen Optel dra-gen.

Ieder Getpeltde heeft een pensioen / ober een komende met de qualitept van sijn optel. De Hertogen die hebben drie duysend vijf-hou-

hondert ponden; de Marquisen seshtien hondert en vijftigh ponden/ en de Graven vijftien hondert diergelijke ponden. Voor de rest zoo en mag niemand den tytel van Don, het welck een ontwijfselijck kenteeken van een goeden Adel is/ aannemen/ sonder expresse toelatinge van den Koning.

Fidalgues, en derselven Pensoenen.

Den Adel die niet getyeld is/ voerd den eernam van Fidalgue, en den Koning geeft aan dese Fidalgues sekerere pensioenen/ die uit een fonds van veertigh duysend Cruzados/ ten voorsz eynde opgeregert/ gebonden worden.

Drie Militaire ordres in Portugal.

Den Koning disponeert van de Commanderyen van de drie Militaire Ordres/ in faueur van die gene/ welkers voor Vaders en sy selven/ eenigen dienst aan den Staat gedaan hebben. Daar zyn verschepe de Fidalgues, die op een en de selve tyd verscheppen Commanderyen hebben/ en somtijds hebben sy de selve in haaz Familien/ voor drie of vier agter een volgende personen. Dese en diergelijke gunsten bewysen de Koningen aan die gene/ diese in Ambassades zenden/ of diese eenige Gouvernemen ten geven.

Ridderschap van Gratie.

Indien een Portugies/ dat geen gebooren Edelman is/ zig voor een sonderlinge daad beroemd maakt/ zoo geeft men hem een Ridderschap/ die men de Ridderchap van Gratie noemd.

De Koningen van Portugaal hebben verscheppen Militaire Ordres ingesteld/ van de welke sy selven de Groot-meester zyn. Alphonsus de Eerste/ na dat hy in den jaare 1147. de Stadt Evora van de Moosen gewonnen had/ lei er een Guarnisoen van Ridders in/ die sig signaleerden onder de naam van Broeders van de Heylige Maria van Evora. Johannes Civita/ Abt van de Ordze der Cisternen/ ontwierp'er de constitutien van/ in den jaare 1162. En den Paus Innocentius de Vierde/ bevestigde die in den jaare 1204. Sanchius de Eerste begiftigde dese Ordze met het Kasteel de Avis; waaz van sy reeds den naam droegen/ ez datse het selve in possessie hadden.

Broeders van de Heylige Maria van Evora.

Dese Ridders leven naa de Ordze/ of den regel der Cisternen/ sy zyn in het wit gekleed/ en hebben tot haaz Wapen een Goude Krups/ met groen doozmengd/ en twee Vogels/ om op het Latynse woord Avis, waaz van dese Ordze zyn naam heeft/ en het welke zoo veel als een Vogel beteekend/ te beter te alluderen.

Ordre van Avis.

Dese Ordze was voor desen vereenigd met die van Calatrava/ een van de vermaadste Ordres van Spanjen: maa in den Oozlog van de Portugiesen tegens de Spaanjaarden/ ten tyde van Johannes de Eerste/ zoo verbzoken de Ridders van Abis dese vereeniginge/ en wilden de Ridders van Calatrava niet meez voor haaz Confraters erkennen.

Van den
Vleugel.

De Ordre van den Vleugel wierd door den selven Alphonsus ingesteld / naa dat hy in de Battallie tegen de Ongeloobige in het Veld van Ourique / den Heyligen Michael om hulp hadden aangeroepen : De Ridders verschilden ten opsigte van den tijdt / in welke dese Ordre sou wesen ingesteld. Sommige willen dat het geweest is / in het jaar 1165 : En andere / in het jaar 1171. De Ridders van dese Ordre leefden naaz den regel van St. Benedictus. Zy maakten professie van beschermers van den Christeliken Godsdienst / en van haaz Vaderlandt te zyn ; als mede van Weduwen en van Weesen. Tot haaz Wapen hadden se een Gouden Kruys met een pupere Vleugel / vermengd met goude stralen ; en boven dit alles dit debis : Quis est ut Deus ? Wie is als God ? Alphonsus beschonk dese Ordre met eenige Commanderien / maaz om dat de selve tot onderhoud van de Ridders van dese Ordre niet genoeg waren / zoo is de selve van de nadoelers van Alphonsus genegligeert / en naderhand ten eenemaal als in 't bergteboek gekomen.

Van
Christus.

Dionysius de Eerste / stelde in den jaare 1318. de Ordre van Christus in / om te grooter yver in den Portugiesen Adel te verwelken / om tegen de Ongeloobigen aan te gaan. De Ridders van dese Ordre zyn in het wit gekleed / en hebben op haaz borst een Patriazchaal Kruis / met een ander van silver.

De Paus Johannes de Twee- en -twinichste, confirmeerde dese Ordre in den jaare 1320. ; en schikte dese Ridders naa den regel van St. Benedictus. De Paus Alexander de Sesde / stont haaz toe te trouwen. Dese Ridders / die vooz desen haaz verblijf tot Castro - Marin hadden / namen het selve naderhand tot Thoma / als nader by de Dooren van Andalusien en Estramadura gelegen. Den Koning gaf aan dese Ordre de Steden / Landen / en Inkomsten / die vooz desen de Tempeliers in Portugaal toebehoorden / eez dat dese laatste wierden uitgerooid

Van Sint
Jacob

De Ordre van Sint Iacob, die de alderoudste van Spanjen is / werd in den Jaare 1320. ook gestabilleert in Portugaal. Men schryft den oorsprongh van de selve toe / aan den yver van sommige reguliere Canonijken / de welke dikwils hebbende bemerkte het quaade tractement dat de Ongeloobigen de Pelgrims aan deden / die naa Sint Jacob van Compostel ter Beebaard gingen ; eenige Hospitalen deden bouwen / om de selve daaz in te ontfangen. Dertien Edeluyden / niet min kloekmoedig als Godzygtig / gingen in de selve logeren / om de Gelobigen tegen de aanvallen der Barbairen te beschermen.

Den Paus Alexander de Derde, en naderhandt Innocentius de Derde, ondeyregt zunde / van de nuttigheid van dese institutie / die nu een Militaire Ordre geworzen was / approberden de selve / den

eenen / in den jaere 1175. den anderen / 1198. De Ridderſ obſerbeerden federd dien tyd den regel van Sint Auguſtyn; en deden religieuſe beſoſten: maaꝫ eyndelyk zoo wel van het eene als van het andere gedifpenſeert zynde / ſiondmen haaz toe te troutwen. Haaz Wapenen hebben wy op een ander plaats aangeetoond; Waaaꝫ by tegenwoꝫdig nog moet ſeggen / dat dit haazlypder de vis is: Rubercoſis ſanguine Arabum / den degen is met het bloed der Arabierſ geberfd: ſiende daaz mede op de Batallie / die Alphonſus de Negende / Koning van Caſtilien / de Mooren van Coulouze leberde / wanneer Sauchiuſ / Koning van Navarre; en Petruſ / Koning van Aragonien / hem te hulpe quamen / zynde de Oberwinninge in deſen ſtyd bebogten zoo aanmerkelyk / dat men ter gedagtenis van de zelve / alle jaren een ſolemneel Feefſt in Spanjen houd / de oberwinninge van het Kruys genaand.

Van de Oꝫze van Chriſtuſ hebben wy op een andere plaats wyldlopyger geſpꝫooken en aangeetoond / in hoe grooten kleypnagtinge die onder de Spanjaazden was; niet om dat deſelve zoo grooten kleypnagtinge vooꝫ den geenen hadden / tot wiens eere de gezeꝫde Oꝫze was ingeſield; maaꝫ wel ten opſigt van die gene / die de ſelve / om reden vooren gemeid / hadden ingeſield / en 'er als nog tot zoo bezre de hand aan hielden / datze genoegzaam als de eenigſte Oꝫze wierd aangemerkt / die de Koningen van Portuꝫaal ſig verwaazdigden / om by uytſtekenheid als de hare te dragen / inboegen dat den haat en de veragtinge die de Spanjaazden quanslyws vooꝫ deze Oꝫze toonden / meer op een particulieren haat van Natie tegen Natie / en op de ſtypende intereſſen / die tot hier toe tuſſen deſelve gezeꝫbaleert hebben / gegꝫondbeſt is / dan op eenig ander ding ter wereld.

Dooꝫ de reſt moet men ſig bezwonderen ober den aazd ende het gedrag der Portuꝫgieſen / die dooꝫgaans ſlegter / als een Natie in de Wereld / in den Wapenhandel geoeffent zynde / egter dooꝫ haaz ſtandbaſtigheꝫ / en dooꝫ de liefde dieze tot haaz Vaderland / en tot haaz Koning dꝫoegen / ſig ſelven zoo meenigte van malen tegen uytſtreems geweld verdedigd / en haaz eigen Wetten en Wyſheden zoo geluklyk beſchermd hebben: gebende dit geen kleyynen luyſter aan de Natie aan en vooꝫ ſig ſelven; maaꝫ ook een goeden indꝫukt / van 't geen men in de tegenwoꝫdige tyden van de zelve heeft te verwagten. Altooſ wy hebben reden om ons uyt dezen hoofde iets goets van haaz te belooben; te meer by aldien haaz goeden ſyber dooꝫ uytwendige hulpmiddelen / en na den eifch van zaken ſuccesſibelyk onderſchꝫaagt worden. Want van haaz / dat is van haazlypder ſtagten en vermogens / iets anders te verwagten / als het gene de gelegenheid van haaz Land / haazlypder goeden wille / den ingeboocen haat tegen haaz gebuurige Spaanjaazden / en de vzeſe dieſe heb-